Dobozi István

A legek és paradoxonok

VISSZHANG - LXII. évfolyam, 48. szám, 2018. november 30.

A november 6-i amerikai félidős választások több korábbi rekordot megdöntöttek. Száztizenhárommillióan (a választásra jogosultak 49 százaléka) voksoltak, szemben a négy évvel ezelőtti 83 millióval (37 százalék) – ez jelentős emelkedés. Ezzel egy fél évszázados hanyatlási trendet sikerült megtörni. Emiatt sokan – a *Washington Post*tal az élen – a több sebből vérző amerikai demokráciát kezdték újból ünnepelni. Túl korán. Washingtonból követve az eseményeket véleményem szerint nem tartós irányváltás következett be, hanem egy masszív trendturbulencia: egyszeri, rendkívüli Trump-hatás. A sok szempontból fekete hattyúnak számító Donald Trump az amerikai politikában mindent a feje tetejére állított azóta, hogy 2015 nyarán bedobta magát az elnökválasztási küzdelembe. Mindenütt, csak éppen a választói részvétellel kapcsolatban ne lett volna vaskos Trump-hatás?

Valójában az történt, hogy az elnöknek mindkét politikai tábort sikerült alaposan felpaprikáznia a választásokra. A kétéves elnökséget látva a demokraták minden követ megmozgattak annak érdekében, hogy november 6-a a Trumpról szóló referendum és a lehető legerősebb politikai megfeddés napja legyen. Ehhez maximális választói mozgósításra volt szükség, különösen a korábban viszonylag inaktív fiatal korosztályok és kisebbségek körében. Ez sikerült. De közben Trump sem aludt: az *impeachment* (alkotmányjogi vád alapján az elnök hivatalából való időelőtti kongresszusi elmozdítása), a „demokrata erőszak és csőcselék”, a bevándorlási „invázió” rémével jól felturbózta a hatalmas és hűséges szavazótáborát. (A Mexikón keresztül az USA felé lassan haladó közép-amerikai migránskaraván váratlan, külső választási „ajándék” volt számára.) Így jött össze a szokatlanul erős választói részvétel mindkét oldalon. Egyáltalán nem csodálkoznék, ha – Trumpnak a politikai színtérről való távozását követően – minden visszatérne a választási részvétel hosszú távú trendvonalára.

Egy másik „leg” a kampánypénz volt: ötmilliárd dollár, egyharmaddal több, mint négy évvel ezelőtt. Itt is bejátszott azonban az egyszeri Trump-hatás: az elnöki politika és vezetési stílus bombabiztos választói megbélyegzése és elutasítása érdekében a demokraták másfélszer annyi kampánypénzt hajtottak fel, mint a másik oldal (pedig a republikánusok pénztárcája szokott vastagabb lenni). Ebben az a furcsa, hogy mindeddig a demokraták ágáltak leghangosabban a kampánypénzek, a megadonorok demokráciát torzító hatása, az „egy dollár – egy szavazat” oligarchikus ízű elve ellen. (A nagy demokrata donorok között Michael Bloomberg volt New York-i polgármester és lehetséges 2020-as demokrata elnökjelölt 40 millió dollárt áldozott a kongresszusi párbajokra, George Soros pedig 15 millió dollárt.) Nancy Pelosi, a januártól már demokrata vezetésű képviselőház várható elnöke, a választások utáni első beszédében éppen a kampányfinanszírozási reformot emelte ki az új politikai prioritások közül: „Választásaink számára le kell csapolni a sötét érdekpénzek mocsarát!” Érdekes, hogy ez csak pár órával azután jutott az eszébe, hogy a demokraták – a republikánusokat toronymagasan túlköltekezve – megkaparintották a kongresszusi alsóházat.

Mi lett a sokak által megjövendölt és várt demokrata „kék hullámmal”? Itt van az újabb paradoxon. A demokraták úgy hirdettek választási győzelmet, hogy a négy sínpáron – szövetségi képviselőház és szenátus, állami szintű kormányzóságok és parlamentek – futó időközi választásból az utóbbi hármat elvesztették, ráadásul a szenátusban a republikánusok még némileg növelték is többségüket. (Az államok szintjén a demokraták csak a korábban meglévő, nyomasztó republikánus fölényt tudták némileg lefaragni, de a nyertes kormányzók több mint fele így is republikánus volt.) A tengeri „kék hullámból” végül csak egy sebes „kék patak” lett, de a londoni *The Economist* még ennél is kevesebbről beszél: „kék fodrozódás” *(blue ripple).*

A három győzelem birtokában Trump elnök habozás nélkül a Republikánus Pártot, de mindenekelőtt saját magát nyilvánította a választások nyertesének. Tehát két győztes párt lett egyszerre. Valójában a „két nyertes – két vesztes” formula a helytálló. A republikánusok hiába diadalmaskodtak három választási fronton is, a kormány működése és törvényi felügyelete szempontjából kulcsfontosságú képviselőház elvesztése komoly vereség volt. Ez a testület – ha úgy akarja – számos módon (például a költségvetésen keresztül) cselekvőképtelenné teheti a Fehér Házat, s a kongresszusi vizsgálatok özönét zúdíthatja az elnökre és munkatársaira, beleértve az elnöki *impeachment* kezdeményezésének a lehetőségét. Az eddig sem túl sikeres trumpi törvényhozási munka még jobban megnehezülhet, nemcsak a politikai és ideológiai ellentétek következtében, hanem azért is, mert – már a 2020-as elnökválasztással kalkulálva – a demokraták Trump kormányzati kudarcában érdekeltek. Kicsit siettetve a dolgokat, „kék hullámukkal” a demokraták már november 6-án szerették volna politikailag végkép lemosni, végzetesen meggyengíteni az elnököt. Ez nem sikerült, Trump egyértelműen játékban maradt 2020-ra. Borítékolható, hogy ismét ő lesz a Republikánus Párt elnökjelöltje, annál is inkább, mivel nincs hiteles kihívója a párton belül, s mi több, valóságos személyi kultusz övezi őt. Csúnya két év jön, különösen testközelből nézve.